

Presentatie van de rondzendbrief van de Congregatie voor de Clerus

Gaarne biedt de Congregatie voor de Clerus hierbij de rondzendbrief "De missionaire identiteit van de priester in de Kerk als intrinsieke dimensie van het uitoefenen van de *tria munera*" aan, die een van de vruchten is van de laatste plenaire vergadering die heeft plaatsgevonden in maart 2009. Als onmisbare inleiding op de tekst heeft men het opportuun geacht de toespraak van de Heilige Vader op 16 maart 2009 tot de deelnemers aan de plenaire vergadering opnieuw aan te bieden. Het is mogelijk hierin zowel de fundamentele richtlijnen te vinden die voortvloeien uit de theologische omlijsting door Benedictus, als de verwijzingen die onmisbaar zijn voor het handelen zelf van het dicasterie, vooral in enkele actuele kwesties van cruciaal belang voor het leven van de Kerk.

De vaders van de plenaire vergadering hebben eensgezind onder de prioriteiten van de Kerk van deze tijd de noodzaak erkend van een vernieuwde missionaire inzet. Het voortschrijdend, voortdurend oprukken van de secularisatie met het daaruit volgende verval van de culturele en maatschappelijke structuren, die op een niet irrelevante wijze bijdragen aan de overdracht van het geloof, suggereert een authentieke "schok" van verantwoordelijkheid, hetzij betreffende de missie ad gentes, hetzij ten opzichte van het dagelijks uitoefenen van het ambt, dat erom vraagt om op een authentiek apostolische en daarom missionaire wijze te worden beleefd.

De brief blijft alleen kort stilstaan bij de noodzaak van de missie en de theologie

en de spiritualiteit van missionariteit en baseert deze uitsluitend op de zending zelf van Christus, waaraan de priesters deelachtig zijn gemaakt krachtens de sacramentele wijding.

Men blijft integendeel uitgebreider stilstaan bij de universele noodzaak van een vernieuwde missionaire praktijk (vgl. § 3 van de brief), die op de eerste plaats afhangt van het bewustzijn dat ieder heeft leerling te zijn. Er bestaat immers geen authentieke pastorale en missionaire doeltreffendheid waar men zich niet beschouwt als en men niet affectief en effectief "leerling van de Heer" is. Missie is in deze zin niet zozeer een organisatie van gebeurtenissen waarvan het welslagen gebonden zou zijn aan menselijke capaciteiten, en evenmin een strategie

van een voortgaand “universeel indoctrineren”. Missie vindt plaats en is doeltreffend daar waar een authentieke leerling van Christus leeft, bidt, lijdt en werkt!

Het verdiepen van het leerlingschap is een wezenlijk element van iedere mogelijke vernieuwde missiepraktijk. Als onze particuliere Kerken, onze gemeenschappen en onze persoon zelf niet dringend de behoefte voelen om Christus te verkondigen aan allen die wij ontmoeten, dan is de eerste fundamentele en dringende vraag die moet worden gesteld: “Hoezeer zijn wij leerlingen van Jezus van Nazareth, Heer en Christus?”.

Missionariteit is immers niet iets dat men van buitenaf toevoegt aan de structuur van de Kerk, maar het is als het ware een kenmerk dat innig is verbonden met katholiciteit en apostoliciteit. De brief spreekt over “trinitaire, christologische en ecclesiologische worteling van het ambt van de priesters als fundament van de missionaire identiteit” (vgl. § 2).

Uit het leerlingschap dat de dimensie van de kerkgemeenschap insluit, komt hetzij het zich openstellen voor de katholieke universaliteit van de missie ad gentes voort, hetzij de bloei van die gezonde creativiteit die een authentiek missionaire evangelisatie mogelijk maakt en die in staat is, zoals de Apostel zou zeggen, “alles voor allen te zijn” (1 Kor. 9, 22), met als enig werkelijke doel de persoonlijke ontmoeting in de Kerk van iedere mens met Christus de Heiland.

De brief geeft in § 3 ook enkele concrete aanwijzingen, geordend naar de terreinen van het *munus docendi*, *sanctificandi* en *regendi*, daarbij verwijzend naar eventuele

aanwijzingen van de nationale bisschoppenconferenties, die een nadere precisering ervan zijn. De geest van de tekst, die beantwoordt aan de bedoeling van de vaders van de plenaire vergadering, is er in ieder geval een van het versterken van de apostolische en missionaire ijver van de priesters, en gaat daarbij uit van een uitdiepen van hun identiteit en vestigt de aandacht op het belang van vorming op elk niveau. “Vorming is absoluut bepalend voor de toekomst van de Kerk! Een priester met een duidelijke, specifieke identiteit, met een solide menselijke, intellectuele, spirituele en pastorale vorming zal gemakkelijker nieuwe roeping voortbrengen, omdat hij de wijding als missie zal beleven en blij en zeker van de liefde van de Heer voor zijn eigen priesterlijk bestaan de “goede geur van de Heer” rondom zich zal weten te verspreiden en ieder ogenblik van het eigen ambt zal weten te beleven als een missionaire gelegenheid” (vgl. § 3.4).

Onze wens is het dat de rondzendbrief een bijdrage kan leveren om de dagelijkse missionaire inzet van de priesters te ondersteunen, in het bewustzijn dat deze in zekere zin voortkomt uit en afhangt van het biddende ontvangen van het werk van de Heilige Geest in hun leven. Moge de heilige Maagd Maria, Koningin van de apostelen, het werk van ieder ondersteunen en ons ambt nieuwe apostolische vruchtbaarheid garanderen.

Uit het Vaticaan, 21 januari 2011

Mauro kardinaal Piacenza
Prefect

Aanbiedingsbrief

Congregatio pro Clericis

Congregatie voor de Clerus

Geëerde broeders in het bisschopsambt,

Het is met oprechte dankbaarheid dat de Congregatie voor de Clerus, nu het Jaar van de Priester net is afgesloten, het hele volk van God en in het bijzonder de priesters via de bisschoppen de vrucht aanbiedt van de plenaire vergadering die van 16 tot 18 maart 2009 in het Vaticaan is gehouden over het thema: "De missionaire identiteit van de priester in de Kerk als intrinsieke dimensie van het uitoefenen van de *tria munera*".

In het spoor van de bijdragen die de laatste jaren zijn aangeboden en die gaan van het *Directorium voor het ambt en het leven van de priesters* (1994) tot het *Directorium voor het ambt en het leven van de diakens* (1998); van de rondzendbrief "De priester, leraar van het Woord, bedienaar van de sacramenten en leider van de gemeenschap met het oog op het derde christelijke millennium" (1999), tot de instructie "De priester, herder en leidsman van de parochiegemeenschap" (2002), wil deze rondzendbrief opnieuw de aandacht vestigen op het belang van de missionaire dimensie en haar wezenlijke relatie met de identiteit zelf van de gewijde bedienaar.

Iedere priester heeft immers deel aan het leven zelf van de Heer Jezus, handelt in zijn Persoon en is dientengevolge een essentieel instrument van zijn missie als degene die door de Vader is gezonden om alle mensen te brengen tot de kennis van de Waarheid. Herder zijn vraagt dat het missionaire elan wordt beleefd als een per-

soonlijk en diep verlangen naar de uitbreiding van het Rijk van God en wordt meegedeeld in een blijvende inzet van een evangelisch getuigenis, het eerste element van ieder authentiek apostolaat.

Laten wij het bestaan van iedere priester en de daaruit voortvloeiende missie, waarin de missie zelf van de Kerk leeft, toevertrouwen aan de bescherming van de heilige Maagd Maria, Koningin van de apostelen, opdat zij door een trouw uitoefenen van het *munus docendi*, het nauwkeurig vervullen van het *munus sanctificandi* en het gezagvol leiden van het *munus regendi* Christus, de enige Hogepriester en Herder van onze zielen, werkelijk tegenwoordig kunnen stellen.

CLÁUDIO Kard. HUMMES
Emeritus aartsbisschop van São Paulo
Prefect

+ Mauro Piacenza
Tit. aartsbisschop van Victoriana
Secretaris

Toespraak van paus Benedictus XVI tot de deelnemers aan de plenaire vergadering van de Congregatie voor de Clerus

Concistoriezaal

Maandag, 16 maart 2009

*Heren kardinalen,
Geëerde broeders in het bisschopsambt en in het priesterschap!*

Het verheugt mij u in een bijzondere audiëntie te kunnen ontvangen aan de vooravond van mijn vertrek naar Afrika, waar ik naar toe zal gaan om het Instrumentum laboris te overhandigen van de Tweede Bijzondere Vergadering voor Afrika die hier in Rome komende oktober zal worden gehouden. Ik dank de prefect van de Congregatie, kardinaal Cláudio Hummes, voor de vriendelijke woorden waarmee hij de gemeenschappelijke gevoelens heeft vertolkt. Met hem groet ik u allen, hoofden, functionarissen en leden van de Congregatie, dankbaar voor al het werk dat u verricht ten dienste van een zo belangrijke sector van het leven van de Kerk.

Het thema dat u voor deze plenaire vergadering heeft gekozen - “De missionaire identiteit van de priester in de Kerk als intrinsieke dimensie van het uitoefenen van de *tria munera*” - staat enkele overwegingen toe over het werk van deze dagen en de overvloedige vruchten die het zeker zal voortbrengen. Als de hele Kerk missionair is en iedere christen krachtens doopsel en vormsel *quasi ex officio* (vgl. CCC,

1305) de opdracht krijgt openbaar het geloof te belijden, onderscheidt het ambtelijk priesterschap, ook vanuit dit standpunt bezien, zich ontologisch en niet alleen gra-
dueel van het priesterschap op grond van het doopsel, ook wel gemeenschappelijk priesterschap genoemd. Van het eerste is immers de apostolische opdracht “Gaat uit over de hele wereld en verkondigt het evangelie aan heel de schepping” (Marc.

16, 15) een wezenlijk bestanddeel. Deze opdracht is niet, zoals wij weten, een eenvoudige taak die is toevertrouwd aan medewerkers; de wortels ervan liggen dieper en dienen veel verder te worden gezocht.

De missionaire dimensie van de priester komt voort uit zijn sacramenteel gelijkvormig worden aan Christus het Hoofd: zij brengt als consequentie met zich mee een van harte en geheel instemmen met wat de kerkelijke traditie heeft gekenmerkt als de *apostolica vivendi forma*. Deze bestaat uit het deelnemen aan een “nieuw leven” in spirituele zin, aan die “nieuwe levensstijl” die door de Heer Jezus is begonnen en de apostelen zich eigen hebben gemaakt. Door de handoplegging van de bisschop en het wijdingsgebed van de Kerk worden de kandidaten nieuwe mensen, worden zij “priesters”. In dit licht wordt het duidelijk hoe de *tria munera* eerst een gave zijn en slechts tengevolge daarvan een ambt, eerst een deelname aan een leven en daarom een *potestas*. Zeker, de grote kerkelijke traditie heeft terecht de sacramentele doeltreffendheid losgekoppeld van de concrete existentiële situatie van de individuele priester en zo zijn de gewettigde verwachtingen van de gelovigen op passende wijze gewaarborgd. Deze juiste leerstellige precisering doet echter niets af aan het noodzakelijke, ja zelfs onmisbare streven naar morele volmaaktheid dat in ieder authentiek priesterlijk hart moet wonen.

Juist om dit streven van de priesters naar geestelijke volmaaktheid, waarvan de doeltreffendheid van hun ambt vooral afhangt, te begunstigen, heb ik besloten een bijzonder “Jaar van de Priester” af te kondigen, dat zal lopen van 19 juni 2009 tot 11 juni 2010. Het is immers de 150ste

verjaardag van de dood van de heilige pastoor van Ars, Jean Marie Vianney, een werkelijk voorbeeld van een herder ten dienste van de kudde van Christus. Het zal de zorg van uw Congregatie zijn om in samenwerking met de diocesane ordinariaten en de oversten van de religieuze instituten de verschillende geestelijke en pastorale initiatieven te bevorderen en te coördineren die nuttig zullen lijken om steeds meer het belang van de rol en de missie van de priester in Kerk in de huidige maatschappij te doen begrijpen.

De missie van de priester vindt plaats “in de Kerk”, zoals het thema van de plenaire vergadering duidelijk maakt. Een dergelijke kerkelijke, gemeenschappelijke, hiërarchische en leerstellige dimensie is absoluut onmisbaar voor iedere authentieke missie en waarborgt alleen al de geestelijke doeltreffendheid ervan. De hier genoemde aspecten moeten steeds worden erkend als nauw met elkaar samenhangend: de missie is “kerkelijk”, omdat niemand zichzelf verkondigt of brengt, maar iedere priester binnen en door zijn eigen mens zijn zich goed ervan bewust moet zijn dat hij een Ander, God zelf, aan de wereld brengt. God is de enige rijkdom die de mensen tenslotte verlangen te vinden in een priester. De missie is “gemeenschappelijk”, omdat zij plaats vindt in een eenheid en gemeenschap die slechts secundair ook relevante aspecten van maatschappelijke zichtbaarheid heeft. Deze komen anderzijds in wezen voort uit de goddelijke intimiteit waarin de priester geroepen is deskundig te zijn om met nederigheid en vertrouwen de aan hem toevertrouwde zielen te brengen tot dezelfde ontmoeting met de Heer. Ten slotte suggereren de “hiërarchische” en “leerstellige” dimensies opnieuw het belang te bevestigen van de kerkelijke disci-

pline (de term houdt verband met “discipel”) en van de eerste en permanente leerstellige en niet alleen theologische vorming.

Het bewustzijn van de radicale maatschappelijke veranderingen van de laatste decennia moet de beste kerkelijke energie losmaken om te zorgen voor de vorming van de kandidaten voor het ambt. In het bijzonder met het de voortdurende zorg van de herders stimuleren jegens hun eerste medewerkers hetzij door werkelijk vaderlijke menselijke relaties te onderhouden, hetzij door zorg te dragen voor hun permanente vorming, vooral leerstellig gezien. De missie heeft haar wortels in het bijzonder in een goede vorming, ontwikkeld in gemeenschap met de ononderbroken traditie van de Kerk, zonder cesuren of verleidingen van discontinuïteit. In deze zin is het belangrijk in de priesters, vooral bij de jonge generaties, een correcte receptie van de teksten van het Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie te begunstigen, geïnterpreteerd in het licht van heel de leerstellige bagage van de Kerk. Het blijkt dringend noodzakelijk ook het bewustzijn terug te krijgen dat priesters ertoe brengt identificeerbaar en herkenbaar aanwezig te zijn hetzij door het oordeel van het geloof, hetzij door persoonlijke deugden, hetzij ook door kleding in de kringen van cultuur en caritas, die van oudsher in het middelpunt van de missie van de Kerk staan.

Als Kerk en als priesters verkondigen wij Jezus van Nazareth, de Heer en Christus, gekruisigd en verzezen, soeverein van de tijd en de geschiedenis, in de vreugdevolle zekerheid dat deze waarheid overeenkomt met de diepste verwachtingen van het menselijk hart. In het mysterie van de menswording van het Woord, dat wil zeg-

gen in het feit dat God mens is geworden zoals wij, is zowel de inhoud als de methode van de christelijke verkondiging gelegen. De missie vindt hier haar ware stuwende middelpunt: juist in Jezus Christus. De centraliteit van Christus brengt de juiste waardering met zich mee van de ambtelijke priester, zonder wie er geen eucharistie en evenmin missie en de Kerk zelf er zouden zijn. In deze zin is het noodzakelijk ervoor te waken dat “nieuwe structuren” of pastorale organisaties niet worden bedacht voor een tijd waarin men “zonder” het gewijde ambt zou “kunnen”, daarbij uitgaande van een verkeerde interpretatie van een terechte bevordering van de leken, omdat in dat geval de voorwaarden zouden worden geschapen voor een verdere verwatering van het ambtelijk priesterschap en de eventuele veronderstelde “oplossingen” dramatisch zouden kunnen samen komen te vallen met de werkelijke oorzaken van de huidige problemen die samenhangen met het ambt.

Ik ben er zeker van dat in deze dagen het werk van de plenaire vergadering onder de bescherming van de *Mater Ecclesiae* deze korte uitgangspunten die ik mij veroorloof onder de aandacht te brengen van de heren kardinalen, aartsbisschoppen en bisschoppen, zal kunnen verdiepen en ik roep over allen de rijkelijke overvloed van de hemelse gaven af als onderpand waarvan ik u en uw dierbaren een bijzondere, liefdevolle apostolische zegen verleen.

Benedictus XVI

Rondzendbrief

Congregatio pro Clericis

Congregatie voor de Clerus

Inleiding

Ecclesia peregrinans natura sua missionaria est.

“De pelgrimerende Kerk is krachtens haar natuur op zending gericht, omdat zij volgens het plan van God, de Vader, haar oorsprong vindt in de zending van de Zoon en de zending van de Heilige Geest”.¹

Het Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie is op de golfslag van de ononderbroken traditie uiterst expliciet in het bevestigen van de intrinsieke missionariteit van de Kerk. De Kerk bestaat niet uit zichzelf en door zichzelf; zij vindt haar oorsprong in de zendingen van de Zoon en de Heilige Geest; de Kerk is van nature geroepen om uit zichzelf naar buiten te treden in een beweging naar de wereld toe, om teken te zijn van de Immanuël, van het vleesgeworden Woord, van God-met-ons.

De missionariteit ligt van theologisch standpunt uit gezien vervat in elk van de kenmerken van de Kerk en wordt in het bijzonder gevormd hetzij door de katholi-

citeit, hetzij door de apostoliciteit. Hoe kan zij nu trouw de opdracht vervullen apostelen te zijn, trouwe getuigen van de Heer, verdedigers van het Woord en nederige en zekere bedienaren van de genade anders dan door de zending, verstaan als werkelijke, wezenlijke factor van het Kerk zijn?

De zending van de Kerk is bovendien de zending die zij van Jezus Christus heeft gekregen met de gave van de Heilige Geest. Deze zending is uniek en is toevertrouwd aan alle leden van het volk van God, die deelgenoot zijn gemaakt aan het priesterschap van Christus door middel van de initiatiesacramenten met als doel aan God een geestelijk offer aan te bieden en van Christus voor de mensen te getuigen. Deze zending strekt zich uit tot alle mensen, alle culturen, alle plaatsen en alle tijden. Aan één zending beantwoordt één priesterschap: dat van Christus, waaraan alle leden van het volk van God deelhebben, zij het op verschillende wijze en niet alleen gradueel.

In een dergelijke zending spelen de priesters zeker als kostbaarste medewerkers van

1. Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie, Decr. *Ad gentes*, 2; vgl. ook 5-6 en 9-10; Dogm. const. *Lumen gentium* 8; 13; 17; 23; Decr. *Christus Dominus*, 6.

de bisschoppen, de opvolgers van de apostelen, een centrale en absoluut onvervangbare rol, die hun door de Voorzienigheid van God is toevertrouwd.

1. Kerkelijk bewustzijn van de noodzaak van een vernieuwde missionaire inzet

De intrinsieke missionariteit van de Kerk is dynamisch gegrondvest op de trinitaire zendingen zelf. De Kerk is van nature geroepen om de persoon van de gestorven en verrezen Jezus Christus te verkondigen, zich tot de hele mensheid te richten overeenkomstig de opdracht die van de Heer zelf is ontvangen: “Ga uit over de hele wereld en verkondigt het evangelie aan heel de schepping” (Marc. 16, 15); “Zoals de Vader Mij gezonden heeft, zo zend Ik u” (Joh. 20, 11). In de roeping zelf van Paulus is er een zending: “Ga, want Ik zal u zenden, ver weg, naar de heidenen” (Hand. 22, 21).

Om deze zending te verwezenlijken ontvangt de Kerk de Heilige Geest, gezonden door de Vader en de Zoon met Pinksteren. De Geest die is neergedaald over de apostelen, is de Geest van Jezus: Hij houdt opnieuw de handelingen van Jezus voor, Hij doet het woord van Jezus verkondigen (vgl. Hand, 4, 30), Hij doet het gebed van Jezus opnieuw opzeggen (vgl. Hand. 7, 59v.; Luc. 23, 34.46), Hij doet in het breken van het brood de dankzegging en het offer van Jezus voortduren en behoudt de eenheid onder de broeders (vgl. Hand. 2, 42; 4, 32). De Heilige Geest bevestigt de gemeenschap van de leerlingen en maakt deze zichtbaar als nieuwe schepping, als gemeenschap van eschatologisch heil en Hij stuurt uit op een missie: “Gij zult mijn getuigen zijn... tot het uiteinde der aarde”

(Hand. 1, 8). De Heilige Geest zet de beginnende Kerk aan tot een missie in de hele wereld en laat zo zien dat Hij wordt uitgestort over “alle mensen” (vgl. Hand. 2, 17).

Vandaag doet zich ten overstaan van de nieuwe omstandigheden waarin de Kerk binnen het wereldgebeuren tegenwoordig en werkzaam is, opnieuw de noodzaak voor van een missie, niet alleen *ad gentes*, maar ook binnen de reeds gevormde kudde zelf van de Kerk.

In de loop van de laatste decennia heeft het petrinisch magisterium op gezagvolle wijze in steeds krachtigere en beslistere toonaarden de noodzaak tot uitdrukking gebracht van een hernieuwde missionaire inzet. Men denke slechts aan *Evangelii nuntiandi* van Paulus VI of *Redemptoris missio* en *Novo millennio ineunte* van Johannes Paulus II,² tot en met de talrijke voordrachten van Benedictus XVI.³

Niet minder is de zorg van Benedictus XVI voor de missie *ad gentes*, zoals zijn voortdurende aandacht hiervoor laat zien. Men dient steeds meer de aanwezigheid, ook vandaag nog, van vele missionarissen die *ad gentes* zijn gezonden, te onderstrepen en te bemoedigen. Vanzelfsprekend zijn ze niet voldoende. Bovendien tekent zich een nieuw verschijnsel af: Afrikaanse en Aziatische missionarissen die de Kerk bijvoorbeeld helpen in Europa.

Ook dient men verheugd te zijn en God te danken om de zovele nieuwe kerkelijke bewegingen en gemeenschappen, ook van leken, die de missionariteit beleven hetzij in eigen streek - onder katholieken die om verschillende redenen het behoren tot de kerkgemeenschap niet beleven -, hetzij *ad gentes*.

2. Vgl. Paulus VI, Apost. exh. *Evangelii nuntiandi* (8 december 1975), 2; 4-5; Johannes Paulus II, Enc. *Redemptoris missio* (7 december 1990), 1; *Id.*, Apost. brief *Novo millennio ineunte* (6 januari 2001), 1; 40, 58.

3. zie volgende blz.

2. Theologisch-spirituele aspecten van de missionariteit van de priester

Wij kunnen het missionaire aspect van de theologie en de spiritualiteit van de priester niet overwegen zonder de relatie met het mysterie van Christus te verduidelijken. Zoals reeds onder nr. 1 is opgemerkt, vindt de Kerk haar fundament in de zendingen van Christus en de Heilige Geest: zo baseren zich iedere "missie" en de missionaire dimensie van de Kerk zelf, die intrinsiek is aan haar natuur, op de deelname aan de goddelijke zending. De Heer Jezus is bij uitstek de Gezondene van de Vader. Met meer of minder nadruk leggen alle geschriften van het Nieuwe Testament getuigenis hiervan af.

In het Lucas-evangelie stelt Jezus zichzelf voor als degene die, gewijd met de olie van de Geest, is gezonden om aan de armen de Blijde Boodschap te brengen (vgl. Luc. 4, 18; Jes. 61, 1-2). In de drie synoptische evangeliën identificeert Jezus zichzelf met de beminde zoon die in de parabel van de moorddadige wijnbouwers uiteindelijk na de dienaren wordt gezonden door de eigenaar van de wijngaard (vgl. Marc. 12, 1-12; Mat. 21, 33-46; Luc. 20, 9-19); op

andere ogenblikken spreekt Hij over zijn eigen positie als gezondene (vgl. Mat. 15, 24). Ook in Paulus komt het idee van de zending van Christus door de Vader naar voren (vgl. Gal. 4, 4; Rom. 8, 3).

Het is echter vooral in de teksten van Johannes dat de goddelijke "missie" van Jezus met een grotere regelmaat verschijnt.⁴ Het "gezondene zijn van de Vader" hoort zeker tot de identiteit van Jezus: Hij is degene die de Vader heeft gewijd en in de wereld heeft gezonden, en dit feit is de uitdrukking van zijn onherhaalbaar goddelijk zoonschap (vgl. Joh. 10, 36-38). Jezus heeft het heilswerk tot voltooiing gebracht, altijd als gezondene van de Vader en als Hij die de werken volbrengt van wie Hem heeft gezonden, in gehoorzaamheid aan zijn wil. Slechts in het volbrengen van deze wil heeft Jezus zijn dienstwerk van priester, profeet en koning uitgeoefend. Tegelijkertijd zendt Hij, alleen als gezondene van de Vader, op zijn beurt de leerlingen. De zending heeft in al haar verschillende aspecten haar fundament in de zending van de Zoon in de wereld en in de zending van de Heilige Geest.⁵

3. Benedictus XVI zei, toen hij tijdens de Wereldjongerendag (2005) tot de Duitse bisschoppen sprak: "Wij weten dat het secularisme en de ontkerstening voortschrijden, dat het relativisme groeit, dat de invloed van de katholieke ethiek en moraal steeds minder wordt. Niet weinigen verlaten de Kerk of, als zij blijven, aanvaarden zij slechts een gedeelte van de katholieke leer, waarbij zij slechts voor enkele aspecten van het christendom kiezen. De religieuze situatie in het oosten blijft zorgelijk: wij weten dat daar de meerderheid van de bevolking niet wordt gedoopt en geen enkel contact met de Kerk heeft en vaak in het geheel noch Christus, noch zijn Kerk kent. Uzelf, geliefde medebroeders, heeft dit bevestigd [...]. 'Wij zijn een missieland geworden'. [...] Wij zouden serieus moeten nadenken over de wijze waarop wij een ware evangelisatie kunnen verwezenlijken. De mensen kennen God niet, zij kennen Christus niet. Er bestaat een nieuw heidendom en het is niet voldoende dat wij de bestaande kudde proberen te behouden, ook al is die zeer belangrijk; maar de grote vraag dringt zich op: wat is het leven werkelijk? Ik geloof dat wij allen samen moeten proberen nieuwe manieren te vinden om het evangelie in de huidige wereld te brengen, Christus opnieuw te verkondigen en het geloof te vestigen" (*Toespraak in de Piuszaal van het seminarie van Keulen*, 21 augustus 2005). Tot de geestelijkheid van Rome sprekend, heeft Benedictus XVI aan het begin van zijn pontificaat het belang onderstreept van de stadsmissie, die reeds aan de gang was (vgl. *Toespraak tot de geestelijkheid van Rome* [13 mei 2005]). Op zijn reis naar Brazilië in mei 2007 heeft de paus voor de opening van de 5e Algemene Conferentie van het episcopaat van Latijns Amerika en de Caraïbische Eilanden, waarvan het thema was: "Leerlingen en missionarissen van Jezus Christus, opdat onze volken leven in Hem hebben", de Braziliaanse bisschoppen aangemoedigd tot een ware "missie", gericht op hen die, ook al zijn ze door ons gedoopt, door verschillende omstandigheden niet voldoende zijn geëvangeliëerd (vgl. *Toespraak tot de bisschoppen van Brazilië in de 'Catedral da Sé' te Sao Paulo* [11 mei 2007]).

4. Onder de teksten over de zending vinden wij Joh. 3, 14; 4, 34; 5, 23-24.30.37; 6, 39.44.57; 7, 16.18.28.42; 8, 18.26.29.42; 9, 4; 11, 42; 14, 24; 17, 3.18; 1 Joh. 4, 9.14.

5. Vgl. *Catechismus van de Katholieke Kerk*, 690.

Jezus is de gezondene die op zijn beurt zendt (vgl. Joh. 17, 18). De “missionariteit” is allereerst een dimensie van het leven en het ambt van Jezus en is het daarom van de Kerk en van iedere individuele christen overeenkomstig de eisen van de persoonlijke roeping. Wij zien hoe Hij zijn heilzaam ambt heeft uitgeoefend voor het welzijn van de mensen in de drie, nauw met elkaar verbonden dimensies van onderricht, heiliging en leiding, of met andere, meer direct bijbelse woorden, van profeet van de Vader en degene die Hem openbaart, van priester, van Heer, koning en herder.

Ook al heeft Jezus in zijn verkondiging van het Rijk en in zijn functie van degene die de Vader openbaart, zich in het bijzonder gevoeld als gezonden aan het volk van Israël (vgl. Mat. 15, 24; 10, 5), het ontbreekt niet aan verschillende episoden in zijn leven waarin zich de horizon opent van de universaliteit van zijn boodschap: Jezus sluit de heidenen niet uit van het heil, Hij prijst het geloof van enigen van hen, bijvoorbeeld dat van de honderdman, en verkondigt dat de heidenen zullen komen van de uiteinden der aarde om met de vaders van Israël aan te zitten (vgl. Mat. 8, 10-12; Luc. 7, 9); eveneens zegt Hij van de Kananese vrouw: “Vrouw, ge hebt een groot geloof! Uw verlangen wordt ingewilligd” (Mat. 15, 28; vgl. Marc. 7, 29). In samenhang met diezelfde zending van Hem zendt Jezus, wanneer Hij is verrezen, zijn leerlingen om het evangelie te prediken aan alle naties, een universele zending (vgl. Joh. 20, 21-22; Mat. 28, 19-20; Marc. 16, 15; Hand. 1, 8). De christelijke openbaring is bestemd voor alle mensen, zonder onderscheid.

De openbaring van God de Vader die Jezus brengt, baseert zich op zijn onherhaalbare

eenheid met de Vader, in het bewustzijn zijn Zoon te zijn; alleen hiervan uitgaande, kan Hij zijn functie van degene die openbaart, uitoefenen (vgl. Mat. 11, 12-27; Luc. 10, 21-22; Joh. 1, 18; 14, 6-9; 17, 3.4.6). De Vader doen kennen met alles wat deze kennis inhoudt, is het uiteindelijke doel van heel het onderricht van Jezus. Zijn zending als degene die openbaart, is zo geworteld in het mysterie van zijn persoon dat zijn openbaring van de Vader ook in het eeuwige leven zal verdergaan: “Uw naam heb Ik hun geopenbaard en Ik zal dit blijven doen, opdat de liefde waarmee Gij Mij hebt liefgehad, in hun moge zijn en Ik in hen” (Joh. 17, 26; vgl. 17, 24). Dit ervaren van het goddelijk vaderschap moet de leerlingen aanzetten tot de liefde jegens allen, waarin hun “volmaaktheid” zal bestaan (vgl. Mat. 5, 45-48; Luc. 6, 35-36).

Het priesterlijk ambt van Jezus kan niet worden begrepen zonder het perspectief van de universaliteit. Vanaf de teksten van het Nieuwe Testament is het duidelijk dat Jezus zich bewust is van zijn zending, die Hem ertoe brengt zijn leven te geven voor alle mensen (vgl. Marc. 10, 45; Mat. 20, 28). Jezus, die niet heeft gezondigd, stelt zich in de plaats van de zondige mensen en biedt zich voor hen aan de Vader aan. De instellingswoorden van de eucharistie stellen hetzelfde bewustzijn en dezelfde houding tegenwoordig; Jezus biedt zijn eigen leven aan in het offer van het Nieuwe Verbond ten gunste van de mensen: “Dit is mijn bloed van het Verbond, dat vergoten wordt voor velen” (Marc. 14, 24; vgl. Mat. 26, 28; Luc. 22, 20; 1 Kor. 11, 24-25).

Het priesterschap van Christus wordt vooral uitgediept in de brief aan de Hebreëen, waar men duidelijk laat uitkomen dat Hij priester voor eeuwig is, dat Hij een pries-

terschap bezit dat nooit vergaat (vgl. Heb. 7, 24), dat Hij de volmaakte Priester is (vgl. Heb. 7, 28). Ten opzichte van de veelheid van priesters en oude offers heeft Christus zichzelf aangeboden, eens en voor altijd, met het volmaakte offer (vgl. Heb. 7, 27; 9, 12.28; 10, 10; 1 Petr. 3, 18). Deze uniciteit van zijn persoon en zijn offer verleent ook aan het priesterschap van Christus zijn unieke en universele karakter; heel zijn persoon en concreet het verlossende offer dat een waarde heeft voor de eeuwigheid, draagt het teken van wat niet voorbijgaat en niet is te overtreffen. Christus, de hoogste en eeuwige Priester, blijft in zijn toestand van verheerlijkte, voor ons een voorspreker bij de Vader (vgl. Joh. 14, 16; Rom. 8, 32; Heb. 7, 25; 9, 24; 1 Joh. 2, 1).

Jezus, gezonden door de Vader, komt ook naar voren als Heer in het Nieuwe Testament (vgl. Hand. 2, 36). En het is de gebeurtenis van de verrijzenis die de christenen het Heer zijn van Jezus doet kennen. In de eerste geloofsbekennissen verschijnt deze fundamentele titel in verband met de verrijzenis (vgl. Rom. 10, 9). Het ontbreekt niet in vele van de teksten die ons spreken over Jezus als de Heer (vgl. Fil. 2, 11), aan een verwijzing naar God. Anderzijds is Jezus, die het Rijk Gods, dat in het bijzonder met zijn persoon is verbonden, verkondigt, koning, zoals Hij zelf aangeeft in het evangelie van Johannes (vgl. Joh. 18, 33-37). En aan het einde der tijden “zal Hij het koningschap aan God de Vader overdragen, na alle heerschappijen en alle machten te hebben onttroond” (1 Kor. 15, 24).

Natuurlijk heeft de heerschappij van Christus weinig van doen met die van de groten van deze wereld (vgl. Luc. 22, 25-27; Mat. 20, 25-27; Marc. 10, 42-45), omdat, zoals Hij zelf aangeeft, zijn rijk niet is van hier beneden (vgl. Joh. 18, 36).

Daarom is de heerschappij van Christus die van de goede herder, die alle schapen kent, die zijn leven daarvoor geeft en ze alle wil verenigen in één kudde (vgl. Joh. 10, 14-16). Ook de parabel van het verloren schaap spreekt indirect over Jezus, de goede herder (vgl. Mat. 18, 12-14; Luc. 15, 4-7). Jezus is bovendien “opperherder” (1 Petr. 5, 4).

In Jezus verwezenlijkt zich op voortreffelijke wijze wat de oudtestamentische traditie had gezegd over God als herder van het volk Israël: “Op goede weidegrond zal Ik ze weiden, het hoogland van Israël zal hun weideplaats zijn. Daar zullen ze legeren op goede plaatsen en grazen in welige weiden op de bergen van Israël. Ik zal zelf mijn schapen weiden en ze zelf een rustplaats wijzen, luidt de godspraak van Jahwe de Heer. Het verloren dier zal Ik zoeken, het afgedwaalde terughalen, het gewonde verbinden, het zieke sterken, de vette en sterke dieren bewaren” (Ez. 34, 14-16). En verderop nog: “Dan zal Ik over hen één herder aanstellen die hen weiden zal: mijn dienaar David. Die zal ze weiden, die zal hun herder zijn. Ik, Jahwe, zal hun God zijn” (Ez. 34, 23-24; vgl. Jer. 23, 1-4; Zach. 11, 15-17; Ps. 23, 1-6).⁶

Een traditionele bespiegeling over de *tria munera*, die in het heilig ambt van de priester gestalte krijgen, heeft alleen maar zin, als men van Christus uitgaat. Wij mogen niet vergeten dat Jezus zich als tegenwoordig in zijn leerlingen beschouwt: “Wie Hem aanvaardt, die Ik zal zenden, aanvaardt Mij, en wie Mij aanvaardt, aanvaardt Hem, die mij gezonden heeft” (Joh. 13, 20; vgl. ook Mat. 10, 40; Luc. 10, 16). Er is een reeks “zendingen” die haar oorsprong vindt in het mysterie zelf van de drie-ene God, die wil dat alle mensen deel hebben aan zijn leven. De

6. Vgl. Johannes Paulus II, Postsynodale apost. exhort. *Pastores dabo vobis* (25 maart 1992), 22.

trinitaire, christologische⁷ en ecclesiologische worteling van het ambt van de priesters is het fundament van de missionaire identiteit. De heilzame, universele wil van God, de uniciteit en de noodzaak van het middelaarschap van Christus (vgl. 1 Tim. 2, 4-7; 4-10) staan niet toe aan het werk van evangelisatie en heiliging van de Kerk grenzen te stellen. Heel de heilseconomie heeft haar oorsprong in het plan van de Vader om alles in Christus te herstellen en in de verwezenlijking van dit plan, dat zijn uiteindelijke vervulling zal hebben bij de komst van de Heer in heerlijkheid.

Het Tweede Vaticaans Concilie wijst duidelijk op het uitoefenen van de *tria munera* door de priesters als medewerkers van de orde van de bisschoppen: “Volgens hun graad van dienst, zijn zij deelachtig aan de taak van de enige Middelaar, Christus, (vgl. 1 Tim. 2, 5) en boodschappen zij aan allen het woord van God. Hun gewijde taak vervullen zij echter vooral in de eucharistische eredienst of synaxis, waarbij zij in de persoon van Christus handelend optreden, zijn mysterie afkondigen en de offeranden van de gelovigen met het offer van hun Hoofd verbinden. Inderdaad, het enige offer van het Nieuwe Verbond, dat van Christus namelijk, die zich eens voor al als onbevlekt Offerlam aan de Vader opdraagt (vgl. Hebr. 9, 11-28), stellen zij tegenwoordig en passen zij toe in het offer van de mis tot aan de komst van de Heer (vgl. 1 Kor. 11, 26). ... Overeenkomstig hun aandeel in het gezag oefenen zij het ambt uit van Christus, Herder en Leider, om het huisgezin van God als een broederlijk bezielded gemeenschap bijeen te brengen en door Christus in de Geest naar God de Vader terug te voeren. Te midden van hun kudde aanbidden zij Hem in geest en waarheid (vgl. Joh. 4, 24)”⁸

Krachtens het wijdings sacrament, dat een onuitwisbaar geestelijk merkteken verleent⁹, worden de priesters gewijd, dat wil zeggen “uit de wereld weggenomen” en toegewijd “aan de levende God”, genomen “als zijn eigendom, opdat zij te beginnen bij de Heer hun priesterlijke ambt voor de wereld kunnen verrichten”, om het evangelie te prediken, herders te zijn van de gelovigen en de goddelijke eredienst te vieren als ware priesters van het Nieuwe Testament (vgl. Heb. 5, 1).¹⁰

Paus Benedictus heeft in de toespraak die hij heeft gericht tot de plenaire vergadering van de Congregatie voor de Clerus gezegd dat de missionaire dimensie van de priester voortkomt uit zijn sacramenteel gelijkvormig worden aan Christus het Hoofd: zij brengt als consequentie met zich mee een van harte en geheel instemmen met wat de kerkelijke traditie heeft gekenmerkt als de *apostolica vivendi forma*. Deze bestaat uit het deelnemen aan een “nieuw leven” in spirituele zin, aan die ‘nieuwe levensstijl’ die door de Heer Jezus is begonnen en de apostelen zich eigen hebben gemaakt. Door de handoplegging van de bisschop en het wijdingsgebed van de Kerk worden de kandidaten nieuwe mensen, worden zij ‘priesters’. In dit licht wordt het duidelijk hoe de *tria munera* eerst een gave zijn en slechts tengevolge daarvan een ambt, eerst een deelname aan een leven en daarom een *potestas*.¹¹

Het decreet *Presbyterorum ordinis* over het ambt en het leven van de priester illustreert deze waarheid, wanneer het verwijst naar de priesters als bedienaren van het Woord van God, bedienaren van de heiligheid met de sacramenten en de eucharistie, leiders en opvoeders van het volk van God. De missionaire identiteit van de priester is duidelijk aanwezig in deze teksten, ook al

7. Vgl. *Ibid.* 12: “In de verwijzing naar Christus ligt dus de absoluut noodzakelijke sleutel voor het begrip van de priesterlijke realiteit”.

8. Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie, Dogm. const. *Lumen gentium*, 28.

9. Vgl. *Catechismus van de Katholieke Kerk*, 1582.

10. Vgl. Benedictus XVI, *Homelie ter gelegenheid van de chrismamis* (9 april 2009); Johannes Paulus II, Postsynodale apost. exhort. *Pastores dabo vobis* (25 maart 1992), 12; 16.

11. Benedictus XVI, *Toespraak tot de deelnemers aan de Plenaire Vergadering van de Congregatie voor de Clerus* (16 maart 2009). Zeker, het is het doopsel dat alle gelovigen “nieuwe mensen” maakt. Als het wijdings sacrament enerzijds specificeert en actualiseert wat de priesters gemeen hebben met alle gedoopten, anderzijds laat het zien wat de natuur is die eigen is aan het gewijde priesterschap, dat wil zeggen geheel op Christus, hoofd en herder van de Kerk, betrokken zijn, die nieuwe schepping dienen die voortkomt uit het bad van het doopsel. *Vobis enim sum episcopus...* - zegt Augustinus - *vobiscum sum christianus*.

is deze expliciet geen onderwerp van grote ontwikkeling. Er wordt uitdrukkelijk de plicht onderstreept om aan allen het evangelie van God te verkondigen de opdracht van de Heer volgend met een uitdrukkelijke verwijzing naar de niet-gelovigen en met een herinnering aan het geloof en de sacramenten door middel van de verkondiging van de evangelische boodschap. De “gezonden” priester, die deelneemt aan de zending van de door de Vader gezonden Christus, is betrokken bij een missionaire dynamiek zonder welke hij zijn eigen identiteit niet kan beleven.¹²

Ook in de postsynodale apostolische exhortatie *Pastores dabo vobis* wordt gezegd dat de priester, ook al maakt hij deel uit van de lokale Kerk, krachtens zijn wijding een geestelijke gave heeft ontvangen die hem voorbereidt op een universele zending tot aan het uiteinde der aarde, omdat “iedere priesterlijke bediening deelt in de universele en wereldomspannende zending die door Christus aan zij apostelen is toevertrouwd”.¹³ Daarom moet het geestelijk leven van de priester worden gekenmerkt door een missionair elan en een missionaire dynamiek; in het spoor van het Tweede Vaticaans Concilie wordt erop gewezen dat de priesters de gemeenschap moeten vormen die hun is toevertrouwd, om er een authentiek missionaire gemeenschap van te maken.¹⁴ De functie van herder vereist dat het missionair elan wordt beleefd en meegedeeld, omdat heel de Kerk in wezen missionair is. Uit deze dimensie van de Kerk vloeit op doorslaggevende wijze de missionaire identiteit van de priester voort.

Wanneer men spreekt van zending, moet men noodzakelijkerwijze voor ogen houden dat de gezondene, de priester, in dit geval in relatie staat zowel tot degene die hem zendt, als degenen tot wie hij wordt

gezonden. Wanneer men zijn relatie tot Christus, de eerste door de Vader gezondene, onderzoekt, moet men het feit onderstrepen dat volgens de teksten van het Nieuwe Testament het Christus zelf is die door middel van de gave van de Heilige Geest, uitgestort bij het sacrament van de wijding, de dienaren van zijn Kerk zendt en aanstelt; zij kunnen niet eenvoudigweg worden beschouwd als uitverkorenen of afgevaardigden van de gemeenschap of van het priesterlijk volk. De zending komt van Christus; de dienaren van de Kerk zijn levende instrumenten van Christus, de enige Middelaar.¹⁵ “De priester vindt de volle waarheid van zijn identiteit in het feit dat hij van Christus zelf komt, de hoge priester en enige priester van het nieuwe, altijddurende Verbond, dat hij een specifieke deelname is aan Christus en een voortzetting van Christus. Hij is een levend en transparant voorbeeld van Christus priester”.¹⁶

Wanneer men deze christologische verwijzing als uitgangspunt neemt, komt duidelijk de missionaire dimensie van het leven van de priester naar voren: Jezus is gestorven en verzezen voor alle mensen, die Hij in één kudde wil verenigen; Hij moest sterven om alle verstrooide kinderen van God bijeen te brengen (vgl. Joh. 11, 52). Als allen sterven in Adam, herleven in Hem allen (vgl. 1 Kor. 15, 20-22), verzoent God in Hem de wereld met zich (vgl. 2 Kor. 5, 19), heeft Hij de apostelen de opdracht gegeven het evangelie aan alle volken te prediken. Heel het Nieuwe Testament is doordrongen van de universaliteit van het heilzame handelen van Christus en zijn uniek middelaarschap. De priester, gelijkvormig geworden aan Christus, profeet, priester en koning, moet een hart hebben dat openstaat voor alle mensen en concreet vooral voor hen die Christus niet

12. Vgl. Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie, Decr. *Presbyterorum ordinis*, 4-6. Bij de *triumvera* blijft ook Johannes Paulus II lang stilstaan, Postsynodale apost. exhort. *Pastores dabo vobis* (25 maart 1992), 26.

13. *Ibid.*, 32.

14. Vgl. *ibid.*, 26; Johannes Paulus II, Enc. *Redemptoris missio* (7 december 1990), 67.

15. Vgl. A. Vanhoye, *Prêtres anciens, prêtre nouveau selon le Nouveau Testament*, Parijs 1980, 346.

16. Johannes Paulus II, Postsynodale apostolische exhortatie *Pastores dabo vobis* (25 maart, 1992), 12.

kennen en nog niet het licht hebben ontvangen van zijn Blijde Boodschap.

Wat de mensen betreft aan wie de Kerk het evangelie moet verkondigen,¹⁷ en tot wie dientengevolge de priester wordt gezonden, moet men benadrukken hoe het Tweede Vaticaans Concilie herhaaldelijk heeft gesproken over de eenheid van de menselijke familie, gebaseerd op de schepping van allen naar het beeld en de gelijkheid van God, en over de gemeenschappelijke bestemming in Christus: "Alle volkeren vormen één gemeenschap; zij hebben één oorsprong, daar God heel het menselijk geslacht over de gehele oppervlakte van de aarde deed wonen; zij hebben één einddoel: God, wiens voorzienigheid, bewijzen van goedheid en heilsbesluiten zich uitstrekken tot allen".¹⁸ Deze eenheid is geroepen haar hoogtepunt te bereiken in het universele herstel in Christus (vgl. Ef. 1, 10).¹⁹

Op dit uiteindelijk herstel van alles in Christus, dat het heil vormt van de mensen, richt zich het hele pastorale handelen van de Kerk. Daar alle mensen zijn geroepen tot eenheid in Christus, kan niemand uitgesloten worden van de zorg van de aan Hem gelijk geworden priester. Allen verwachten, ook onbewust (vgl. Hand. 17, 23-28), het heil, dat alleen van Hem kan komen: het heil dat het invoegen is in het trinitair mysterie, in de deelname aan het goddelijk kinschap. Men kan geen onderscheid maken tussen mensen die eenzelfde oorsprong hebben en dezelfde bestemming en één roeping in Christus delen. Grenzen stellen aan de "pastorale liefde" van de priester zou geheel in tegenspraak zijn met zijn roeping, die het stempel draagt van zijn bijzondere gelijkvormigheid met Christus, hoofd en herder van de Kerk en van alle mensen.

De *tria munera*, die door de priesters in hun ambt worden uitgeoefend, kunnen niet worden begrepen zonder hun essentiële relatie met de persoon van Christus en de gave van de Geest. De priester is gelijkvormig aan Christus door middel van de gave van de Geest, die bij de wijding is ontvangen. Juist zoals de *tria munera* wezenlijk met Christus blijken te zijn verweven, op geen enkele wijze kunnen worden gescheiden en alle drie worden verlicht door het zoonschap van Jezus, de gezondene van de Vader, evenzo kunnen wij bij de priesters het uitoefenen van deze drie functies niet scheiden.²⁰

De priester staat in relatie tot de persoon van Christus, en niet alleen tot zijn functies die voortvloeien en volle betekenis krijgen uit de persoon zelf van de Heer. Dat betekent dat de priester de specificiteit van het eigen leven en zijn roeping vindt door de eigen persoonlijke gelijkvormigheid met Christus te beleven; hij is altijd een *alter Christus*. In het bewustzijn door Christus te zijn gezonden, zoals Hij dat is door de Vader, voor de *salus animarum*, zal de priester de universele en dus missionaire dimensie van zijn diepste identiteit ervaren.

3. Een vernieuwde missionaire praktijk van de priester

De huidige missionaire noodzaak vraagt om een vernieuwde pastorale praktijk. De nieuwe culturele en religieuze omstandigheden in de wereld met al hun verscheidenheid, overeenkomstig de verschillende geografische streken en verschillende socio-culturele kringen, wijzen op de noodzaak om nieuwe wegen te openen voor de missionaire praktijk. Benedictus

17. Vgl. Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie, Decr. *Ad gentes*, 1.

18. Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie, Verkl. *Nostra aetate*, 1; vlg. Past. const. *Gaudium et spes*, 24; *ibid.*, 29.

19. Vgl. Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie, Past. const. *Gaudium et spes*, 45.

20. Vgl. Johannes Paulus II, Postsynodale apost. exhort. *Pastores gregis* (16 oktober 2003), 9: "Deze drie taken zijn in feite nauw met elkaar verbonden; ze verklaren, beïnvloeden en verhelderen elkaar. Daarom kunnen wij zeggen dat als de bisschop het volk van God onderwijst, hij het ook heiligt en bestuurt; als hij heiligt, onderwijst en bestuurt hij tevens; als hij bestuurt, onderwijst en heiligt hij. De heilige Augustinus omschrijft het hele bisschopsambt als een dienstwerk van liefde: *amoris officium*". Wat over de bisschoppen wordt gezegd, kan ook worden toegepast, met de nodige distincties, op de priesters.

XVI heeft in de reeds aangehaalde toespraak tot de Duitse bisschoppen gezegd: “Wij allen samen moeten proberen nieuwe manieren te vinden om het evangelie in de huidige wereld te brengen”.²¹

Voor wat de deelname van de priesters aan deze zending betreft, herinneren wij aan het missionaire wezen van de priesterlijke identiteit zelf, van allen en van iedere priester afzonderlijk, en de geschiedenis van de Kerk, die de onvervangbare rol van de priesters in de missionaire activiteit laat zien. Wanneer het de missionaire evangelisatie betreft binnen de reeds gevestigde Kerk, waarbij men zich richt op de gedoopten “die zich hebben verwijderd” en allen die in parochie en bisdom weinig of niets weten over Jezus, dan blijkt deze onvervangbare rol van de priesters op een nog duidelijkere wijze.

In de particuliere gemeenschappen, in de parochies, laat het ambt van priester de Kerk zien als een transformerend en verlossend gebeuren dat dag in dag uit werkelijkheid wordt in de maatschappij. Daar prediken zij het woord van God, evangeliseren, zij, geven zij catechese door de heilige leer integraal en trouw uiteen te zetten, helpen zij de gelovigen de bijbel te lezen en te begrijpen, brengen zij het volk van God bijeen om de eucharistie en de andere sacramenten te vieren, bevorderen zij andere vormen van gemeenschappelijk en devotieel gebed, ontvangen zij wie op zoek is naar steun, troost, licht, geloof, verzoening en nadering tot God, roepen zij ontmoetingen van de gemeenschap bijeen en zitten deze voor om de pastorale projecten te bestuderen, uit te werken en in praktijk te brengen, geven zij richting aan de gemeenschap en stimuleren deze in het beoefenen van de naastenliefde jegens hen die arm van geest zijn en in

armzalige economische omstandigheden verkeren, in het bevorderen van de maatschappelijke gerechtigheid, de rechten van de mens, de gelijke waardigheid van alle mensen, de authentieke vrijheid, de broederlijke samenwerking en de vrede overeenkomstig de principes van de sociale leer van de Kerk. Zij zijn het die als medewerkers de bisschoppen de onmiddellijke pastorale verantwoordelijkheid hebben.

3.1. *De missionaris moet leerling zijn*

Het evangelie zelf laat zien hoe het missionair zijn vraagt om een leerling te zijn. De tekst van Marcus zegt: “(Jezus) ging de berg op en riep tot zich die Hij zelf wilde; en zij kwamen bij Hem. Hij stelde er twaalf aan om Hem te vergezellen en door Hem uitgezonden te worden om te prediken, met de macht de duivels uit te drijven” (Marc. 3, 13-15). “Hij riep tot zich die Hij zelf wilde” en “om Hem te vergezellen”, dat is het leerling zijn! Deze leerlingen zullen worden gezonden om te prediken en duivels uit te drijven: dat zijn de missionarissen!

In het evangelie van Johannes vinden wij het roepen (“Gaaf mee om te zien”, Joh. 1, 39) van de eerste leerlingen, hun ontmoeting met Jezus en hun eerste missionaire elan, wanneer zij erop uit trekken om anderen te roepen door hun de Messias, die zij hebben ontmoet en herkend, te verkondigen en hen naar Jezus te brengen, die nog steeds roept om leerlingen te worden (vgl. Joh. 1, 35-51).

Op de route van het leerlingchap begint alles bij de roepstem van de Heer. Het initiatief is altijd van Hem. Dat wijst erop dat het geroepen worden een genade is die in vrijheid en nederigheid moet worden aan-

21. Toespraak in de Piuszaal van het seminarie van Keulen (21 augustus 2005).

vaard en bewaakt, met de hulp van de Heilige Geest. God heeft ons als eerste liefgehad. Hij is het primaatschap van de genade. Op de roepstem volgt de ontmoeting met Jezus om naar zijn woord te luisteren en zijn liefde te ervaren voor iedereen en de hele mensheid. Hij houdt van ons en openbaart ons de ware, ene en drie-e-nige God, die liefde is. In het evangelie wordt duidelijk hoe bij iedere ontmoeting de Geest van Jezus degene die een open hart heeft, verandert.

Immers, wie Jezus ontmoet, ervaart een diepe betrokkenheid bij zijn persoon en zijn zending in de wereld, gelooft in Hem, ondervindt zijn liefde, sluit zich bij Hem aan, besluit Hem onvoorwaardelijk te volgen, waarheen Hij hem ook brengt, steekt in Hem heel zijn eigen leven en, indien nodig, aanvaardt het voor Hem te sterven. Hij komt uit de ontmoeting met een vreugdevol en enthousiast hart, geboeid door het mysterie van Jezus, en stort zich op het verkondigen van Hem aan allen. Zo wordt de leerling gelijk aan de Meester, door Hem gezonden en ondersteund door de Heilige Geest.

De vraag van vandaag is dezelfde die van enkele Grieken, aanwezig in Jeruzalem, toen Jezus zijn Messiaanse intocht hield in de stad. Zij vroegen: "Wij zouden graag Jezus spreken" (Joh. 12, 21). Ook wij stellen vandaag deze vraag. Waar en hoe kunnen wij Jezus ontmoeten na zijn terugkeer naar de Vader vandaag in de tijd van de Kerk?

Paus Johannes Paulus II z.g. heeft uitgebreid de noodzaak van de ontmoeting met Jezus voor alle christenen ontwikkeld, opdat wij weer van Hem kunnen uitgaan om Hem te verkondigen aan de huidige mensheid. Tegelijkertijd heeft hij enkele

bevoorrechte plaatsen aangegeven waar het mogelijk is Jezus vandaag te ontmoeten. De eerste plaats, zei de paus, is "de Heilige Schrift, gelezen in het licht van de traditie, de vaders en het leergezag, verdiept door meditatie en gebed", ofwel de zogenaamde *lectio divina*, het biddend lezen van de bijbel. Een tweede plaats, zei de paus, is de liturgie, zijn de sacramenten, zeer bijzonder de eucharistie. In het verhaal van de verschijning van de Verrezenen aan de leerlingen van Emmaus, vinden wij Heilige Schrift en eucharistie nauw met elkaar verbonden als plaatsen waar men Christus ontmoet. Een derde plaats wordt ons gewezen door de tekst van het evangelie van Matteüs over het eindoordeel waarin Jezus zich vereenzelvigd met de armen (vgl. Mat. 25, 31-46).²²

Een andere fundamentele en kostbare plaats om Jezus Christus te ontmoeten is zowel het persoonlijk als het gemeenschappelijk gebed, vooral voor het allerheiligste sacrament, evenals het trouw bidden van getijdenliturgie. Ook het overwegen zelf van de schepping kan een plaats worden waar men God ontmoet.

Iedere christen moet tot Jezus Christus worden gebracht om een sterke, persoonlijke en gemeenschappelijke ontmoeting met de Heer te hebben en deze vervolgens steeds weer te hernieuwen en te verdiepen. Uit deze ontmoeting komt en komt steeds weer de leerling voort. Uit de leerling komt de missionaris voort. Als dit geldt voor iedere christen, hoeveel te meer geldt dat dan voor de priester.²³

De leerling en missionaris is anderzijds altijd een lid van een gemeenschap van leerlingen en missionarissen, die de Kerk is. Jezus is in de wereld gekomen en heeft zijn leven op het kruis gegeven "om de

22. Vgl. Johannes Paulus II, Postsynodale apost. exhort. *Ecclesia in America* (22 januari 1999), 12.

23. In zijn toespraak tot de Romeinse Curie bij het uitspreken van kerstwensen op 21 december 2007 heeft Benedictus XVI gezegd: "Men kan Christus nooit alleen maar theoretisch kennen. Met veel geleerdheid kan men alles over de Heilige Schrift weten zonder Hem ooit te hebben ontmoet. Van het Hem leren kennen maakt het met Hem op weg zijn een integraal deel uit, het binnentreden in zijn gevoelens, zoals de *Brief aan de Filippijnen* (2, 5) zegt. [...] De ontmoeting met Jezus Christus vraagt om luisteren, vraagt om een antwoord in het gebed en het in praktijk brengen van wat Hij zegt. Wanneer wij Christus leren kennen, leren wij God kennen en alleen uitgaande van God begrijpen wij de mens en de wereld, een wereld die anders een zinloze vraag blijft. Leerlingen van Jezus worden is dus een weg die opvoedt tot ons nieuwe werkelijke zijn, tot een juiste wijze van mens zijn.

verstrooide kinderen van God samen te brengen” (Joh. 11, 52). Het Tweede Vaticaans Concilie leert dat “het God heeft behaagd de mensen geenszins afzonderlijk, zonder enig onderling verband, te heiligen en te redden, maar hen tot een volk te verenigen dat Hem naar waarheid zou erkennen en in heiligheid zou dienen”.²⁴ Jezus begint met zijn groep leerlingen, in het bijzonder met de Twaalf, deze nieuwe gemeenschap, die de verstrooide kinderen van God, dat wil zeggen de Kerk, bijeenbrengt. Na zijn terugkeer naar de Vader leven de eerste christenen in gemeenschap, onder leiding van de apostelen, en iedere leerling neemt deel aan het gemeenschappelijk leven en aan de ontmoeting met de broeders en zusters bij het breken van het eucharistische brood. Het is in de Kerk, en te beginnen bij de daadwerkelijke eenheid met de Kerk zelf, dat men leeft en men zich verwezenlijkt als leerling en missionaris.

3.2. De missie ad gentes

De gehele Kerk is van nature missionair. Dit onderricht van het Tweede Vaticaans Concilie heeft ook zijn weerslag op de identiteit en het leven van de priesters. “De geestelijke gave die de priesters bij de wijding hebben ontvangen, rust hen niet uit voor een begrensde of beperkte zending, maar voor een zeer ruime en universele heilszending ‘tot het einde der aarde’ (Hand. 1, 18 [...]). De priesters mogen dus niet vergeten, dat hun de zorg voor alle Kerken ter harte moet gaan”.²⁵

In vele, verschillende vormen kunnen de priesters deelhebben aan de missie *ad gentes*, ook zonder naar de missiegebieden te gaan. Ook hun kan Christus echter de bijzondere genade schenken door Hem te zijn geroepen en gezonden door de respectievelijke bisschoppen of hoogste oversten

om op missie te gaan naar de streken van de wereld waar Hij nog niet is verkondigd en de Kerk zich nog niet heeft gevestigd, dat wil zeggen *ad gentes*, of te worden gezonden naar waar gebrek is aan priesters. In de kring van de diocesane clerus denken wij bijvoorbeeld aan de priesters *Fidei donum*.

De horizonten van de missie *ad gentes* worden ruimer en vragen om een vernieuwde impuls in de missionaire activiteit. De priesters worden uitgenodigd te luisteren naar de adem van de Geest, de ware hoofdrolspeler van de missie, en deze zorg van de universele Kerk te delen.²⁶

3.3. De missionaire evangelisatie

In het eerste gedeelte van deze tekst is al op de noodzaak en de urgentie gewezen van een nieuwe missionaire evangelisatie binnen de kudde zelf van de Kerk, dat wil zeggen onder degenen die al zijn gedoopt.

Een groot gedeelte van onze katholieken die zijn gedoopt, neemt immers gewoonlijk of soms helemaal niet deel aan het leven van onze kerkgemeenschappen. Dit gebeurt niet alleen, omdat andere modellen zich als aantrekkelijker aan hen voordoen, noch alleen, omdat zij bewust besluiten het geloof af te wijzen, maar steeds vaker, omdat zij niet voldoende zijn geëvangeliiseerd. Of beter: zij zijn niemand tegengekomen die hun getuigde van de schoonheid van het authentieke christelijke leven. Niemand heeft hen gebracht tot een sterke en persoonlijke, en vervolgens gemeenschappelijke ontmoeting met de Heer. Een ontmoeting die hun leven tekende en veranderde, een ontmoeting waarbij men begint ware leerlingen van Christus te worden.

24. Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie, Dogm. const. *Lumen gentium*, 9.

25. Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie, Decr. *Presbyterorum ordinis*, 10.

26. Vgl. Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie, Dogm. consti. *Lumen gentium*, 28; Decr. *Ad gentes*, 39; Paulus VI, Apost. exhort. *Evangelii nuntiandi* (8 december 1975), 68; Johannes Paulus II, Enc. *Redemptoris missio* (7 december 1990), 67.

Dit wijst op de noodzaak van de missie: wij moeten onze gedoopten en ook allen die nog niet zijn gedoopt, gaan zoeken, hun opnieuw of voor de eerste keer het *kerygma* verkondigen, dat wil zeggen de eerste verkondiging van de persoon van Jezus Christus, gestorven op het kruis en verrezen om ons heil, en zijn Rijk en hen zo brengen tot een persoonlijke ontmoeting met Hem.

Misschien zal iemand zich afvragen of de man en de vrouw van de postmoderne cultuur, van de meer vooruitstrevende samenlevingen, zich nog wel zullen weten open te stellen voor het christelijke *kerygma*. Het antwoord moet positief zijn. Het *kerygma* kan door welk menselijk wezen dan ook, in welke tijd of cultuur dan ook worden begrepen en ontvangen. Ook de meest intellectuele of meest eenvoudige kringen kunnen worden geëvangeliiseerd. Wij moeten zelfs geloven dat ook het zogenaamde postchristendom kan worden geraakt door de persoon van Jezus Christus.

De toekomst van de Kerk hangt ook af van onze bereidwilligheid om concreet missionaris te zijn te midden van onze gedoopten zelf.²⁷ Uit het heilzame gebeuren van het doopsel komt immers het recht en de plicht voort van de gewijde herders om de gedoopten te evangeliseren als een daad van gerechtigheid.²⁸

Zeker, iedere particuliere Kerk van ieder continent en van iedere natie moet de weg vinden om in een vastberaden en doeltreffende inzet van evangeliserende missie de eigen katholieken te bereiken die om verschillende redenen het toebehoren tot de kerkgemeenschap niet beleven. Bij dit werk van missionaire evangelisatie hebben de priesters een onvervangbare en kostbare rol, vooral voor de missie binnen de kudde van de aan hen toevertrouwde parochie. In de parochie zullen de priesters er behoefte aan hebben de leden van de gemeenschap, gewijden en leken, samen te roepen om hen op passende wijze voor te bereiden en hen op een evangeliserende missie te zenden naar de personen afzonderlijk, naar de gezinnen afzonderlijk, ook door huisbezoeken, en naar alle maatschappelijke kringen die zich binnen het gebied bevinden. De pastoor moet als eerste deelnemen aan de missie van de parochie.

In het spoor van het onderricht van het Concilie en ons bewust van de vermaning van de Heer – “opdat zij één mogen zijn [...], opdat de wereld gelove, dat Gij Mij gezonden hebt” (Joh. 17, 21) – is het voor een vernieuwde missionaire praktijk van primair belang dat de priesters in zich het bewustzijn vernieuwen dat zij medewerkers van de bisschoppen zijn. Zij worden door hun bisschop immers gezonden om de christelijke gemeenschap te dienen.

27. Toen paus Benedictus XVI de Braziliaanse bisschoppen aanspoorde “de apostolische activiteit te beginnen als een ware missie op het vlak van de kudde die door de katholieke Kerk wordt gevormd” voegde hij daaraan toe dat “het immers erom gaat geen inspanningen te sparen om op zoek te gaan naar de katholieken die zich hebben verwijderd, en naar hen die weinig of niets weten over Jezus Christus. [...] Er wordt in één woord gevraagd om een evangeliserende missie die een beroep doet op alle levende krachten van deze onmetelijke kudde. Mijn gedachte gaat daarom uit naar de priesters, de religieuzen en de leken die zich inzetten, vaak met geweldige moeilijkheden, voor de verbreiding van de evangelische waarheid [...]. In deze evangeliserende inspanning onderscheidt de kerkgemeenschap zich door pastorale initiatieven door haar missionarissen, leken en religieuzen, vooral naar de huizen in de periferie van de steden en in het binnenland te sturen. [...] De arme mensen in de periferie van de steden of op het platteland hebben er behoefte aan de nabijheid van de Kerk te voelen, hetzij in de hulp inzake de meest dringende noden, hetzij bij het verdedigen van hun rechten en het gemeenschappelijk bevorderen van een maatschappij die is gebaseerd op gerechtigheid en vrede. De armen zijn de bevoorrechte adressanten van het evangelie en de bisschop, gevormd naar het beeld van de Goede Herder, moet er bijzonder alert op zijn de goddelijke balsem van het geloof aan te bieden zonder het ‘materiële brood’ te verwaarlozen. Zoals ik in de encycliciek *Deus caritas est* heb kunnen onderstrepen, mag de Kerk de dienst van de naastenliefde niet verwaarlozen, evenals zij de sacramenten en het woord niet mag verwaarlozen” (*Toespraak tot de bisschoppen van Brazilië in de ‘Catedral da Sé’ te Sao Paulo [11 mei 2007]*).

28. Vgl. *Codex Iuris Canonici*, cann. 229 §1 en 757.

Daarom vormt de eenheid met de bisschop, die effectief en affectief met de paus verenigd zal zijn, de eerste garantie van ieder missionair handelen.

Wij kunnen enkele concrete aanwijzingen voor een vernieuwde missionaire praktijk van de priesters zoeken op het vlak van de *tria munera*.

Op het vlak van het munus docendi

1. Vóór alles is om een ware missionaris binnen de kudde zelf van de Kerk te zijn overeenkomstig de huidige vereisten essentieel en absoluut noodzakelijk dat de priester zeer bewust en vastberaden besluit niet alleen hen die hem zoeken, te ontvangen en te evangeliseren, hetzij in de parochie, hetzij elders, maar “op te staan” en op zoek “te gaan”, vooral naar de gedoopten die om verschillende redenen het toebehoren tot de kerkgemeenschap niet beleven, en ook naar al degenen die Jezus Christus weinig of in het geheel niet kennen.

Laten de priesters die het ambt in de parochies uitoefenen, zich vóór alles geroepen voelen om naar de mensen die op het gebied van de parochie leven, te gaan en daarbij ook op een verstandige wijze de traditionele vormen van ontmoeting, zoals het zegenen van de gezinnen, die zoveel vrucht hebben gedragen, te benutten. Laten zij die onder de priesters zijn geroepen voor de missie *ad gentes*, hierin een zeer bijzondere genade van de Heer zien en vol vreugde en zonder angst gaan. De Heer zal hen altijd vergezellen.

2. Voor een missionaire evangelisatie binnen de katholieke kudde zelf, vooral in de parochies, moet men ook leken gelovigen en religieuzen uitnodigen, vormen en zenden. De priesters in de parochie zijn van

zelfsprekend de eerste missionarissen en moeten op zoek gaan naar de mensen in de huizen en op iedere plaats en in iedere maatschappelijke kring; ook de leken en religieuzen zijn echter door de Heer geroepen op grond van hun doopsel en hun vormsel om aan de missie deel te nemen onder leiding van de plaatselijke herder.

Cultureel gesproken is het noodzakelijk zich bewust te worden van het feit dat het uitoefenen van de “herderlijke liefde”²⁹ ten opzichte van de gelovigen ertoe verplicht hen niet weerloos (dat wil zeggen verstoken van kritisch vermogen) te laten ten opzichte van de indoctrinatie die dikwijls afkomstig is uit plaatsen in het onderwijs, de televisie, de pers, informatieve sites en soms ook universitaire leerstoelen en de toneelwereld.

De priesters moeten op hun beurt worden bemoedigd en ondersteund door hun bisschoppen in dit delicate pastorale werk zonder ooit de directe catechese helemaal over te dragen aan anderen, zodat het hele christenvolk op het huidige multiculturele ogenblik wordt gestuurd door authentiek christelijke criteria. Het is noodzakelijk een onderscheid te maken tussen authentieke leer en theologische interpretaties en vervolgens tussen deze laatste en die welk overeenkomen met het duurzaam onderrecht van de Kerk.

3. De specifiek missionaire verkondiging van het evangelie vereist dat er een centraal gewicht wordt toegekend aan het *kerygma*. Deze eerste en vernieuwde kerygmatische verkondiging van de gestorven en verrezen Jezus Christus en van zijn Rijk heeft zonder meer een kracht en bijzondere zalving van de Heilige Geest, die men niet kan bagatelliseren of verwaarlozen bij de missionaire inzet.³⁰

29. Vgl. Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie, Decr. *Presbyterorum ordinis*, 14.

30. Vgl. Johannes Paulus II, Enc. *Redemptoris missio* (7 december 1990), 44.

Daarom moet men *opportune et importune* met veel standvastigheid, overtuiging en evangeliserende vreugde deze eerste verkondiging weer opnemen, hetzij in de homilieën gedurende de heilige mis of bij andere evangeliserende gebeurtenissen, hetzij in de catechese, hetzij bij huisbezoeken, in het openbaar, in de media, in persoonlijke ontmoetingen met onze gedoopten die geen deel nemen aan het leven van de kerkgemeenschappen; kortom, waarheen de Geest ons drijft en waar Hij ons een gelegenheid biedt die men niet voorbij mag laten gaan. Het vreugdevolle en moedige *kerygma* kenmerkt een missionaire prediking die de toehoorder wil brengen tot een persoonlijke en gemeenschappelijke ontmoeting met Jezus Christus, het begin van de weg van de ware leerling.

4. Het is noodzakelijk het feit toe te lichten dat de Kerk leeft van de eucharistie, die het middelpunt ervan is. In de viering van de eucharistie manifesteert zij zich ten volle in haar identiteit. In het gebeuren en het leven van de Kerk leidt alles tot de eucharistie en gaat alles uit van de eucharistie. Daarom moeten ook de missionaire evangelisatie, de prediking van het *kerygma*, de hele uitoefening van het *munus docendi* zich richten op de eucharistie en de toehoorder uiteindelijk brengen tot de eucharistische tafel. De missie zelf moet altijd van de eucharistie uitgaan en van daaruit naar de wereld toe gaan: “De eucharistie is niet alleen bron en hoogtepunt van de Kerk; zij is het ook van haar missie: een authentiek eucharistische Kerk is een missionaire Kerk”.³¹

5. De evangelisatie van de armen heeft prioriteit, in alle vormen, zoals Jezus zelf heeft gezegd: “De Geest des Heren is over mij gekomen [...] Hij heeft mij gezonden om aan armen de Blijde Boodschap te

brengen” (Luc. 4, 18). In de evangelietekst van Matteüs over het eindoordeel constateert men dat Jezus op een bijzondere wijze wil worden geïdentificeerd in de arme (vgl. Mat. 25, 31-46). De Kerk heeft zich altijd laten inspireren door deze teksten.³²

6. De Kerk legt haar geloof nooit op, maar houdt het altijd voor met liefde, zalving en moed, met respect voor de authentieke vrijheid van godsdienst, die zij ook voor zichzelf vraagt, en voor de gewetensvrijheid van de toehoorder. Bovendien is de methode van de ware dialoog steeds onmisbaar: een dialoog die de verkondiging niet uitsluit, deze ja zelfs veronderstelt en die uiteindelijk een weg is om te evangeliseren.³³

7. Behalve door een voortdurend luisteren naar het Woord van God, in het bijzonder door middel van de evangelies, is er een voorbereiding van de missionaris nodig door middel van de vorming van een hechte spiritualiteit en een authentiek gebedsleven. De methode van de *lectio divina*, ofwel het biddend lezen van de bijbel, kan een grote hulp blijken te zijn. In ieder geval moet de verkondiger in vuur en vlam worden gezet met een nieuw vuur, dat wordt ontstoken en brandend blijft in het persoonlijk contact met de Heer en door in genade te leven, zoals wij in de evangelies kunnen bespeuren. Bij dit luisteren naar het Woord moet een voortdurende en verdiepte studie worden gevoegd van de authentieke, katholieke leer, zoals deze vóór alles wordt gevonden in de Catechismus van de Katholieke Kerk en in de gezonde theologie. De priesterlijke broederschap is een wezenlijk deel van de missionaire spiritualiteit en ondersteunt haar.

31. Benedictus XVI, Apost. exhort. *Sacramentum caritatis*, 84.

32. Vgl. Benedictus XVI, *Toespraak tot de bisschoppen van Brazilië in de 'Catedral da Sé'* (11 mei 2007), 3.

33. Vgl. Congregatie voor de Geloofsleer, Verklaring *Dominus Iesus* (6 augustus 2000), 4.

Op het vlak van het munus sanctificandi

1. Het uitoefenen van het *munus sanctificandi* houdt ook verband met het vermogen om een levend gevoel voor het bovennatuurlijke en sacrale over te dragen dat boeit en leidt tot een werkelijke, existentieel veelbetekenende Godservaring.

De verkondiging van het Woord van God maakt deel uit van iedere sacramentele viering, daar het sacrament het geloof vereist van degene die het ontvangt. Dit feit is al een eerste aanwijzing hoe het priesterlijk ambt in de bediening van de sacramenten, en in het bijzonder in de viering van de eucharistie, een intrinsieke missionaire dimensie bezit die kan worden ontwikkeld als verkondiging van de Heer Jezus en zijn Rijk aan hen die weinig of tot nu toe in het geheel niet zijn geëvangeliiseerd.

2. Bovendien moet worden onderstreept dat de eucharistie het eindpunt is van de missie. De missionaris gaat op zoek naar mensen en volken om hen te brengen tot de tafel van de Heer, de eschatologische voorafbeelding van het gastmaal van het eeuwig leven, bij God in de hemel, dat de volle verwezenlijking zal zijn van het heil volgens Gods verlossende plan. Daarom zal er een grote, warme en broederlijke ontvangst noodzakelijk zijn van hen die voor het eerst komen of terugkeren tot de eucharistie, nadat zij door de missionarissen zijn bereikt.

De eucharistie heeft bovendien een dimensie van missionaire zending. Iedere heilige mis zendt op het einde alle deelnemers uit om missionair in de maatschappij werkzaam te zijn. De eucharistie stelt als gedachtenis van het Pasen van de Heer steeds weer de dood en de verrijzenis

tegenwoordig van Jezus Christus, die uit liefde voor de Vader en voor ons zijn leven heeft gegeven voor onze verlossing, omdat hij ons tot het uiterste liefhad. Dit offer van Christus is de hoogste daad van Gods liefde jegens de mensen.

De christelijke gemeenschap wordt bij het vieren van de eucharistie en het waardig ontvangen van het sacrament van het Lichaam en Bloed van Christus diep verenigd met de Heer en met deze liefde van Hem zonder maat overladen. Tegelijkertijd krijgt zij telkens het gebod van Jezus: "Hebt elkaar lief zoals Ik u heb liefgehad", en voelt zich door de Geest van Christus ertoe aangezet om aan alle schepselen de Blijde Boodschap te gaan verkondigen van de liefde van God en de hoop, zeker van zijn heilzame barmhartigheid. In het decreet *Presbyterorum ordinis* zegt het Tweede Vaticaans Concilie: "De eucharistie is daarom duidelijk de bron en het hoogtepunt van heel de prediking" (nr. 5). Daarom is de zorg voor de dagelijkse viering door de priesters, ook in afwezigheid van het volk, fundamenteel.

3. Ook de andere sacramenten krijgen hun eigen heiligende kracht uit de dood en verrijzenis van Christus en verkondigen zo de onvergankelijke barmhartigheid van God. Een mooie, waardige en godvruchtige viering zelf van de sacramenten volgens alle liturgische normen wordt een zeer bijzondere evangelisatie voor de aanwezige gelovigen. God is Schoonheid en de schoonheid van de liturgische viering is een van de wegen die ons naar zijn mysterie voeren.

4. Men moet bidden dat de Heer dezelfde missionaire roeping van de kerkgemeenschap van haar herders en leden afzonderlijk weer opwekt. Jezus zei: "De oogst is wel groot, maar arbeiders zijn er weinig.

Vraagt daarom de Heer van de oogst arbeiders te sturen om te oogsten” (Mat. 9, 37-38). Het gebed heeft een zeer grote kracht voor God. Jezus verzekert ons van deze kracht: “Vraagt en u zal gegeven worden” (Mat. 7, 7). “En al wat gij in vertrouwvol gebed zult vragen, zult gij verkrijgen” (Mat. 21, 22). “En wat gij ook zult vragen in mijn Naam, Ik zal het doen, opdat de Vader moge verheerlijkt worden in de Zoon. Als gij Mij iets zult vragen in mijn Naam, zal Ik het doen” (Joh. 14, 13-14).

5. Het is gepast eraan te herinneren hoe het sacrament van verzoening in de vorm van de individuele biecht een diepe, intrinsieke missionariteit bezit. De priester is geroepen omwille van de vruchtbaarheid van de hem toevertrouwde missie en de eigen heiliging bekommerd te zijn, vóór alles voor zichzelf, om de regelmatige en veelvuldige viering van dit sacrament en tegelijkertijd een trouwe en edelmoedige bedienaar ervan te zijn.

6. Het pastorale ambt van de priester staat ten dienste van de eenheid van de christelijke gemeenschap. De hergeboorte van het christenvolk en de zorg voor de gemeenschappelijke dimensie van de christelijke ervaring zijn daarom de eerste missionaire taak van de priester.

7. Ten slotte zal de priester beter de aard moeten begrijpen van de dorst die soms ook onbewust de mannen en vrouwen van onze tijd kwelt: dorst naar God, naar het ervaren en de leer van het ware heil, naar de verkondiging van de waarheid over de uiteindelijke persoonlijke en gemeenschappelijke bestemming, naar een christelijke godsdienst die in staat is heel de organisatie van het leven te doordringen en het iedere dag meer verandert.³⁴ Een dorst die alleen de Heer Jezus in laatste

instantie zal kunnen lessen, waarbij men altijd voor ogen houdt dat “de pastorale liefde het innerlijke en dynamische principe is dat in staat is de veelvuldige en verschillende activiteiten van de priester te verenigen”.³⁵

Op het vlak van het munus regendi

1. De voorbereiding en de organisatie van de missie in de kerkgemeenschappen, in de parochies zijn onmisbaar. Een goede voorbereiding en duidelijke organisatie van de missie zullen al een onderpand zijn van een vruchtbaar resultaat. Vanzelfsprekend kan het primaatschap van de genade niet worden vergeten, maar dit moet veeleer worden onderstreept. De Heilige Geest is de eerste missionaire werker. Daarom moet men Hem aanhoudend en met veel vertrouwen aanroepen. Hij zal dat nieuwe vuur, die noodzakelijke missionaire hartstocht doen ontbranden in de harten van de leden van de gemeenschap. De medewerking van de menselijke vrijheid is echter noodzakelijk. De herders van de gemeenschap moeten ook organisatorisch zorgen voor de meest doeltreffende en gepaste wijzen van missie.

2. Men moet zoeken naar het uitvoeren van een goede missionaire methodologie. De Kerk heeft een tweeduizendjarige ervaring hiermee. Niettemin brengt ieder historisch tijdvak nieuwe omstandigheden met zich mee die moeten worden bepaald in verband met de wijze waarop de missie gestalte moet krijgen. De bisschoppenconferenties en de bisdommen zouden gepaste aanwijzingen op dit punt kunnen geven.

3. Vóór alles dient men naar de armen te gaan van de periferieën van de stad en op het platteland. Zij zijn de bijzonder beminde adressanten van het evangelie. Dat wil

34. Vgl. Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie, Dogm. const. *Lumen gentium*, 35.

35. Congregatie voor de Clerus, Directorium voor het ambt en het leven van de priesters *Tota Ecclesia* (31 januari 1994), 43.

zeggen dat de verkondiging gepaard moet gaan met doeltreffend en liefdevol handelen, met integrale, menselijke ondersteuning. Jezus Christus moet worden verkondigd als een blijde boodschap voor de armen. Zij moeten zich door deze boodschap blij kunnen voelen en vervuld van zekere hoop.³⁶

4. Het zou gepast zijn dat de missie in parochie en bisdom zich niet beperkt tot een bepaalde periode. De Kerk is krachtens haar eigen natuur missionair. Zo moet de missie deel uitmaken van de permanente dimensies van het wezen en het zich verwelken van de Kerk. Daarom moet de missie permanent zijn. Vanzelfsprekend kunnen er intensievere periodes zijn, maar de missie zou nooit moeten worden afgesloten of stopgezet. Integendeel, de missionariteit moet hecht en op ruime schaal worden geïntegreerd in de structuur zelf van de pastorale activiteit en het leven van de particuliere Kerk en haar gemeenschappen.

Dat zou kunnen leiden tot een authentieke vernieuwing en een zeer waardevol element kunnen vormen om de Kerk vandaag te versterken en te verjongen. Permanent is ook de missionariteit van de priesters zelf, die onafhankelijk van het ambt dat zij bekleden, en de leeftijd in het bevolkingsregister altijd, tot aan de laatste dag van hun aardse bestaan, groepen zijn tot missie, aangezien missie onlosmakelijk is verbonden met de ontvangen wijding zelf.

3.4. De missionaire vorming van de priesters

Alle priesters moeten een specifieke en zorgvuldige missionaire vorming krijgen, daar de Kerk zich met hernieuwd vuur en met urgentie wil inzetten voor de missie *ad*

gentes en voor een missionaire evangelisatie, die gericht is op haar eigen gedoopten, in het bijzonder op hen die zich hebben verwijderd van de deelname aan het leven en de activiteit van de kerkgemeenschap. Deze vorming zou al op het seminarie moeten beginnen, vooral door geestelijke begeleiding en ook door middel van een nauwgezette en verdiepte studie van het wijdingssacrament, en wel zo dat wordt onderstreept hoezeer de missionaire dynamiek intrinsiek is aan het sacrament zelf.

Voor de reeds gewijde priesters zal de missionaire vorming, geïntegreerd in het programma van de permanente vorming, zeer nuttig zijn en deze kan zelfs noodzakelijk worden. Het bewustzijn van enerzijds de missionaire urgentie en anderzijds van de misschien niet voldoende missionaire vorming en spiritualiteit van de priester zal iedere bisschop of overste erop wijzen dat er maatregelen moeten worden genomen om een vernieuwde voorbereiding op een diepere en stimulerende missionaire spiritualiteit in de priesters op gang te brengen.

Het lijkt erop dat men moet onderstrepen dat een van de belangrijkste aspecten van missie het zich bewust worden is van haar urgentie, die het aspect inhoudt van de vorming van de kandidaten voor het priesterambt in een bijzondere aandacht voor de missie.

Als het aantal roepingen in de wereld globaal een stijging laat zien, zij het in bescheiden mate, terwijl dit in het westen reden tot enige bezorgdheid geeft, dan is echter de vorming absoluut bepalend voor de toekomst van de Kerk: een priester met een duidelijke, specifieke identiteit, met een solide menselijke, intellectuele, spirituele en pastorale vorming zal gemakkelijker nieuwe roepingen voortbrengen, omdat hij

36. Vgl. Benedictus XVI, Enc. *Deus caritas est* (25 december 2005), 22; Id., *Toespraak tot de bisschoppen van Brazilië in de 'Catedral da Sé' te Sao Paulo* (11 mei 2007), 3.

zijn wijding als missie zal beleven en blij en zeker van de liefde van de Heer voor zijn eigen priesterlijk bestaan de “goede geur van Christus” rondom zich zal weten te verspreiden en ieder ogenblik van het eigen ambt zal weten te beleven als een missionaire gelegenheid.

Het lijkt dus steeds urgenter een “vicieuze cirkel” tot stand te brengen tussen de tijd van de vorming op het seminarie en die van het ambt in het begin van de permanente vorming.³⁷ Deze ogenblikken moeten worden samengesmeed en absoluut harmonisch zijn, opdat de geestelijkheid in dit werk steeds meer worden: een kostbare en onmisbare parel, door Christus aan de Kerk en de hele mensheid aangeboden.

Slot

Als missionariteit een wezenlijk element is van de kerkelijke identiteit, moeten wij de Heer dankbaar zijn, die ook door middel van het recente pauselijke onderricht dit bewustzijn in heel zijn Kerk, en in het bijzonder in de priesters, vernieuwt.

De missionaire urgentie in de wereld is werkelijk groot en vraagt om een vernieuwing van de pastoraal, in die zin dat de christelijke gemeenschap zich zou moeten beschouwen als “permanent op missie”, hetzij *ad gentes*, hetzij daar waar de Kerk al is gevestigd, dat wil zeggen door op zoek te gaan naar hen die wij hebben gedoopt en die het recht hebben te worden geëvangeliiseerd.

De beste energie van de Kerk en de priesters is altijd gestoken in de verkondiging van het *kerygma*, dat het wezen is van de missie die door de Heer ons is toevertrouwd. Een dergelijke permanente “mis-

sionaire spanning” zal alleen maar ook van nut kunnen zijn voor de identiteit van de priester die juist bij het missionair uitoefenen van de *tria munera* de belangrijkste weg van persoonlijke heiliging en dus ook van volledige menselijke vervulling vindt.

Vervolgens zal het werkelijk en concreet betrokken zijn van alle leden van het lichaam van de Kerk (bisschoppen, priesters, diakens, mannelijke en vrouwelijke religieuzen en leken) bij de missie die ervaring van zichtbare eenheid bevorderen, die zo essentieel is voor de doeltreffendheid van ieder christelijk getuigenis.

De missionaire identiteit van de priester moet, wil zij werkelijk missionair zijn, onophoudelijk opzien naar de heilige Maagd Maria: vol van genade is zij de Heer aan de wereld gaan brengen en tonen; zij blijft altijd de mensen van iedere tijd, die nog pelgrims zijn op aarde, bezoeken om hun het gelaat van Jezus van Nazareth, de Heer en Christus, te laten zien en hen te doen binnengaan in de eeuwige gemeenschap met God.

Uit het Vaticaan, 29 juni 2010
Hoogfeest van de heilige Petrus en Paulus

© Copyright 2011 – Libreria Editrice Vaticana/
Secretariaat RK Kerk in Nederland

Vertaling: drs. H.M.G Kretzers

37. Vgl. Johannes Paulus II, Enc. Redemptoris missio (7 december 1990), 83.